

UNIVERSITAT AUTONOMA DE BARCELONA

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

PROGRAMA DE DRET INTERNACIONAL PUBLIC I ORGANITZACIONS INTERNACIONALS

per

GREGORIO GARZON CLARIANA

i

JOAN PIÑOL I RULL

Catedràtics de Dret Internacional Públic

i Relacions Internacionals de la U.A.B.

amb la col.laboració de

GLORIA ALBIOL BIOSCA

Pr. Titular de l'assignatura

ADVERTENCIA

A la fi de seguir el curs amb el profit convenient, els alumnes hauràn d'emprar els instruments de treball que s'indiquen a la pàgina 16. L'utilització d'apunts apòcrifs en substitució total o parcial de les obres generals recomenades es desaconsella per complet.

I N T R O D U C C I O

Un programa universitari ha de conjuminar exigències diferents i a vegades contraposades. Cal que transmeti una estructuració personal, i que deixi alhora un ampli espai a la llibertat intel·lectual de professors i alumnes. Cal que sigui una guia tant per la docència com pel aprenentatge, i també que serveixi per a la funció d'avaluació. No pot prescindir de les característiques del medi on serà operatiu, però fóra lamentable que no contribuís a la renovació de la Universitat i al progrés dels coneixements.

El disseny de la primera edició d'aquest programa s'inspira en la reflexió anterior. Sobre ell pesa, però una limitació important: la creixent insuficiència del temps disponible per presentar ni que sigui un panorama general de la disciplina. Així i tot en el moment que ja s'ha produït l'adhesió d'Espanya a les Comunitats europees, és molt satisfactori que el curricula de Ciències Polítiques introdueixi dos cursos trimestrals, un sobre Institucions i dret comunitari i un altre sobre Polítiques comunitàries.

Al mateix temps, la perspectiva del dret internacional públic es veu enriquida per tres assignatures de Relacions Internacionals, que analitzen desde un altre perspectiva i metodologia, problemes paral·lels que permeten comprendre millor les qüestions plantejades a aquesta assignatura.

El programa és el resultat d'un esforç col·lectiu, doncs hi ha participat els Professors titulars el nom dels quals apareix a la portada.

I. EL DRET INTERNACIONAL I EL SEU CONEIXEMENT CIENTIFIC

- Lliço 1. La Societat Internaiconal. Consideracions generals. L'origen i l'evolució històrica de la Societat Internacional. L'estructura de la Societat Internacional contemporània.
- Lliço 2. El Dret Internacional o Dret de Gents: concepte. Terminologia. El Dret de Gents com a sistema jurídic de la Societat internacional.
- Lliço 3. El debat sobre el fonament del Dret Internacional. Consideracions generals. La reflexió sobre el fonament en la tradició de la disciplina. Les doctrines sobre la fonamentació posteriors a 1945.
- Lliço 4. La dialèctica del Dret Internacional i d'altres ordres normatius. Consideracions generals. Dret, Moral i Comitas gentium dins de la Societat Internacional. Les relacions entre el Dret Internacional i els Drets interns: posicions doctrinals. La relevància internacional de les regles internes.
- Lliço 5. El Dret Internacional Públic com a ciència o disciplina jurídica. consideracions generals. El mètode: evolució històrica i orientacions actuals. Les relacions entre el Dret Internacional Públic i altres disciplines. Referència a les fonts de coneixement.

II. LA FORMACIO DE REGLES I SITUACIONS JURIDIQUES

- Lliço 6. Les fonts del Dret Internacional. Consideracions generals. El costum internacional. El Dret consuetudinari parcial o particular.
- Lliço 7. Els tractats internacionals (I). Concepte. Classes. Els tractats i la codificació i el desenvolupament progressiu del Dret consuetudinari.
- Lliço 8. Els tractats internacionals (II). La conclusió dels tractats. La celebració dels tractats en el Dret espanyol.
- Lliço 9. Els principis generals de Dret i els anomenats "mitjans auxiliars". Els principis generals de Dret. La significació de la jurisprudència i de la doctrina. Referència a l'equitat.
- Lliço 10. Les resolucions de les Organitzacions internacionals. La funció normativa interna. La funció normativa externa. El valor jurídic de les Declaracions i altres resolucions normatives de l'Assemblea General de les Nacions Unides.
- Lliço 11. La constitució de situacions jurídiques particulartizades. Consideracions generals. Les reserves als tractats. Les manifestacions unilaterals de voluntat i l'oposabilitat de la conducta dels Estats.
- Lliço 12. Les fonts del Dret de les Comunitats europees . El Dret primari. El Dret derivat: referència especial als actes típics. L'anomenat "Dret complementari". El Dret no escrit i la jurisprudència del Tribunal de Justícia.

III. L'APLICACIO DEL DRET INTERNACIONAL

- Lliço 13. Els efectes de les regles jurídiques internacionals. Consideracions generals. El moment inicial i l'àmbit espacial d'aplicació. L'esmena i la modificació dels tractats. El tractats i els tercers Estats. El dipòsit dels tractats.
- Lliço 14. La validesa i la continuació en vigor de les regles. Consideracions generals. La nul.litat. La terminació.. La suspensió de l'aplicació.
- Lliço 15. La interpretació en el Dret internacional. Consideracions generals. La interpretació dels tractats. La interpretació de les resolucions de les Organitzacions internacionals.
- Lliço 16. La recepció del Dret internacional en els Drets interns (I). Consideracions generals. La recepció del Dret internacional consuetudinari. La recepció del Dret internacional convencional.
- Lliço 17. La recepció del Dret internacional en els Drets interns (II). La recepció de les resolucions de les Organitzacions internacionals. La posició del Dret comunitari europeu en els Estats membres.
- Lliço 18. El fet internacionalment il.lícit i la responsabilitat internacional (I). Consideracions generals. El fet il.lícit: elements. Atribució a l'Estat de la conducta irregular. La responsabilitat de les Organitzacions internacionals.
- Lliço 19. El fet internacionalment il.lícit i la responsabilitat internacional (II). La infracció. La responsabilitat per fets licits. La reparació.
- Lliço 20. L'aplicació forçosa del Dret internacional. Consideracions generals. El control internacional. Les tècniques de seguiment: referència especial al registre. Les contremesures. La reacció institucional.

IV. ELS SUBJECTES DEL DRET INTERNACIONAL

- Lliço 21. La subjectivitat de l'Estat (I). Consideracions generals. Els "elements" de l'Estat i el reconeixement d'Estats. Els principis de la igualtat sobirana i de la no intervenció.
- Lliço 22. La subjectivitat de l'Estat (II) L'Estat i l'espai. Consideracions generals. La sobirania territorial. Els règims territorials específics. Adquisició de la sobirania territorial. Límits del territori.
- Lliço 23. La subjectivitat de l'Estat (III). Els Estats d'estructura complexa. Els Estats exigus i els Estats neutralitzats o neutrals. El reconeixement deGovernns.
- Lliço 24. La successió d'Estats. Consideracions generals. Efectesde la successió d'Estats en matèria de tractats. Efectes en d'altres matèries.
- Lliço 25. La subjectivitat internacional de les Organitzacions internacionals. Les Organitzacions internacionals: concepte i classes. La subjectivitat internacional de les Organitzacions: atribució i atributs. La subjectivitat de les Comunitats europees i llurs relacions exteriors.

Lliço 26. Altres subjectes de Dret Internacional. Consideracions generals. La Santa Seu i la Ciutat del Vaticà. El sobirà Ordre de Malta. El reconeixement de bel.ligerants i insurrectes. La condició dels pobles i dels moviments d'alliberament nacional.

Lliço 27. La situació dels particulars en el Dret internacional. Consideracions generals. La persona humana. Les Organitzacions no governamentals. Les empreses d'àmbit internacional.

V. ELS ESTRANGERS

Lliço 28. Els òrgans de les relacions internacionals de l'Estat (I). Consideracions generals. Els òrgans centrals. Les Missions diplomàtiques.

Lliço 29. Els òrgans de les relacions internacionals de l'Estat (II). Altres formes de diplomàcia. Les relacions consulars.

Lliço 30. Els estrangers. Consideracions generals. La nacionalitat. El tracte als estrangers. L'asil i la condició dels refugiats i dels migrants.

Lliço 31. La protecció diplomàtica. Consideracions generals. Condicions d'exercici. La protecció de les societats i dels accionistes.

VI. LES ORGANITZACIONS INTERNACIONALS

Lliço 32. Les Organitzacions internacionals: aspectes generals: (I). Evolució històrica. Antecedents. Les Comissions fluvials. Les organitzacions de caràcter tècnic. El sistema de la Haya. La Societat de les Nacions i l'aparició de l'O.I.T.

Lliço 33. Les Organitzacions internacionals: aspectes generals(II). Estructura. La formació de decisions. Els agents internacionals.

Lliço 34. L'Organització de les Nacions Unides (I). Consideracions generals. Antecedents. Natura jurídica de la Carta. Reforma i revisió de la Carta.

Lliço 35. L'O.N.U. (II). estructura orgànica: el Consell de Seguretat. L'Assemblea General. L'ECOSOC. Altres òrgans. La Secretaria.

Lliço 36. L'O.N.U. (III). La condició de membre i altres formes de participació. Suspensió i pèrdua del status de membre.

Lliço 37. L'O.N.U. (IV). Els propòsits. Els principis: referència especial als privatis de la Carta.

Lliço 38. Les Organitzacions especialitzades del sistema de les Nacions Unides. Consideracions generals. La personalitat jurídica de les Organitzacions sectorials del sistema. Les relacions entre les Organitzacions del sistema.

- Lliço 39. Organitzacions universals de caràcter social i cultural (I). L'O.I.T. Estructura i membres. Funcions i objectius. Els convenis i les recomanacions de l'O.I.T. L'UNESCO. Estructura i membres. Objectius i funcions. L'actual crisi de l'Organització: raons i estratègies.
- Lliço 40. Organitzacions universals de caràcter social i cultural (II). L'O.M.S. Estructura i membres. Objectius i funcions. L'O.M.P.I. Estructura i membres. Objectius i funcions. La seva tasca en la protecció del logical (software). la F.A.O.
- Lliço 41. Organitzacions universals de caràcter econòmic (I). Antecedents. El sistema de Bretton Woods. El F.M.I. Estructura i membres. Funcions i objectius. El Banc Mundial i els seus organismes auxiliars: A.I.F.; C.F.I. La financiació multilateral de les inversions pel desenvolupament.
- Lliço 42. Organitzacions universals de caràcter econòmic (II). El G.A.T.T. Antecedents: La Carta de la Havana. Estructura i membres. Objectius i funcions. Principis reguladors i excepcions. Les diferents rondes de negociacions: l'evolució del sistema.
- Lliço 43. Organitzacions universals de caràcter econòmic (III). L'U.N.C.T.A.D.: Antecedents. Estructura i membres. Funcions i objectius. L'O.N.U.D.I. Estructura i membres. Objectius i funcions.
- Lliço 44. Organitzacions universals de caràcter tècnic (I). L'U.I.T. Estructura i membres. Funcions i objectius. La regulació de les transmissions per satèl·lit i la teledetecció. L'O.A.C.I. Estructura i membres. Funcions i objectius.
- Lliço 45. Organitzacions generals de caràcter tècnic (II). L'Organització Mundial del Turisme. Estructura i membres. Funcions i objectius. L'A.I.E. A. Estructura i membres. Objectius i funcions. El caràcter del seu control. Altres organitzacions tècniques universals.
- Lliço 46. El regionalisme internacional i les grans Organitzacions regionals (I). Consideracions generals. Raons del regionalisme a l'Europa Occidental: el plan Marshall i l'OECE. L'OCDE. Membres i funcions. El Consell d'Europa: Antecedents. Estructura i membres. Objectius i funcions. L'EFTA. EL COMECON. Altres organitzacions europees.
- Lliço 47. El regionalisme internacional i les grans Organitzacions regionals (II). L'OEA. Antecedents: el panamericanisme. Estructura, membres i funcions. L'O.U.A. La Lliga Àrabe. Altres organitzacions regionals no europees.
- Lliço 48. Les Comunitats Europees (I). Consideracions generals. Les institucions comunitàries. La Cooperació política i el Consell Europeu. La qualitat de Membre.
- Lliço 49. Les Comunitats Europees (II). Principis i objectius comuns. La realització del mercat comú. La unió econòmica i monetària. Noves polítiques comunes.

VII. LA COOPERACIO INTERNACIONAL EN EL MANTENIMENT DE LA PAU

- Lliço 50. La prohibició de l'ús de la força. Consideracions generals. La formació històrica del principi. Abast de la prohibició a l'època de les Nacions Unides. Les excepcions: referència especial a la legítima defensa.
- Lliço 51. La solució pacífica de les controvèrsies internacionals (I). Consideracions generals. Els anomenats mitjans diplomàtics. L'arbitratge. La submissió a l'arbitratge. L'Organ arbitral i els centres d'arbitratge. El procediment i la sentència arbitral.
- Lliço 52. La solució pacífica de les controvèrsies internacionals (II). La solució judicial. El Tribunal Internacional de Justícia: organització. La funció contenciosa del Tribunal. El procediment i la sentència. La funció consultiva del Tribunal Internacional de Justícia. Referència a d'altres Tribunals internacionals.
- Lliço 53. La solució pacífica de les controvèrsies internacionals (III). La solució de controvèrsies i les Organitzacions internacionals. L'adaptació dels mitjans de solució tradicionals. La solució institucional.
- Lliço 54. Mesures conjunturals per al manteniment de la pau. Consideracions generals. Mesures previstes en el Capítol VII de la Carta de les Nacions Unides. La resolució "Unió pro pau" i les operacions de manteniment de la pau. Acords i aliances regionals de seguretat: referència especial a l'OTAN.

VIII. LA COOPERACIO INTERNACIONAL PER AL PROGRES

- Lliço 55. El dret dels pobles a la lliure determinació. Consideracions generals. La qüestió colonial i els mandats. Els territoris dependents a la Carta de les Nacions Unides. El dret dels pobles a la lliure determinació a les resolucions 1514 (XIV) i 2625 (XXV) de l'Assemblea General de les Nacions Unides.
- Lliço 56. La protecció internacional dels drets humans (I). Ambientació històrica. Els pactes de drets humans de les Nacions Unides. La protecció internacional en camps específics.
- Lliço 57. La protecció internacional dels drets humans (II). El Conveni Europeu per a la salvaguardia dels drets humans i les llibertats fonamentals. La protecció en d'altres regions. La protecció enfront de l'ús de l'informàtica.
- Lliço 58. La cooperació internacional per al desenvolupament. Consideracions generals. La sobirania permanent sobre els recursos naturals. El comerç i el desenvolupament: referència especial al tracte preferent i al comerç de productes bàsics. El finançament del desenvolupament: financiació pública i inversions privades estrangeres.

IX. EL DESARMAMENT I EL DRET DELS CONFLICTES ARMATS

- Lliçó 59. El desarmament i la regulació dels armaments. Consideracions generals
Negociacions i acords sobre regulació d'armaments. L'acció de les Nacions
Unides a favor del desarmament.
- Lliçó 60. El Dret dels conflictes armats. Ambientació històrica. Objectius militars,
mitjans i mètodes de combat. La protecció dels combatents i no combatents.
La neutralitat.

ORIENTACIONS BIBLIOGRAFQUES

I.- COL·LECCIO DE TEXTOS BASICS

CASANOVAS I LA ROSA, O. Casos y textos de Derecho Internacional Publico. 4ª ed. 3ª reimpr. revisada. Madrid, Tecnos, 1988

II.- OBRA GENERAL RECOMANADA

DIEZ DE VELASCO, M. Instituciones de Derecho Internacional Público. Madrid, Tecnos. T.I. 8ª ed. 1988; T.II 6ª ed. 1988

III.- ALTRES OBRES GENERALS D'ESPECIAL UTILITAT

CARRILLO SALCEDO, J.A. El derecho internacional en un mundo en cambio. Madrid, Tecnos, 1984

GONZALEZ CAMPOS, J.D. et al. Curso de Derecho Internacional Público. Oviedo. Ed. Universitarias. 3ª ed. 1983

MEDINA, M. Las Organizaciones internacionales. Madrid, Alianza, 1976

PASTOR RIDRUEJO, J.A. Curso de Derecho Internacional Público. Madrid, Tecnos, 1986

REMIRO BROTONS, A. Derecho Internacional Público. T.I. Madrid, 1982. T.II. Madrid, Tecnos, 1987

IV.- OBRES DE REFERENCIA

OSMAÑCZYK, E.J. Enciclopedia mundial de relaciones internacionales y Naciones Unidas

SEARA VAZQUEZ, M. Tratado general de la organización internacional. Méjico, F.C.E. 1974